

RAADSINFORMATIEDOCUMENT GEMEENTE WATERLAND

Nummer : 106-337

Onderwerp : Stand van zaken sociaal domein 2019/2020

Portefeuillehouder : drs. A.A. van Nieuwkerk/mw. drs. A.M.H. van de Weijenberg

Contactpersoon : drs. E.G.H. Dijk MPM

Datum : 31 maart 2020

Kennisnemen van

de analyse over 2019 en de voorgenomen maatregelen voor 2020-2021 voor het sociaal domein.

Inleiding

Nadat bekend werd dat 2017 afgesloten zou worden met een flink tekort op het sociaal domein is en wordt nog steeds intensief gewerkt aan verdere maatregelen om het sociaal domein financieel onder controle te krijgen/houden.

Uw raad is daar in 2018 en 2019 op verschillende momenten over geïnformeerd. (documentnummers 106-262, 106-273, 106-301 en 106-310).

We kiezen er voor om uw raad op dit moment op hoofdlijnen te informeren. Een nadere financiële toelichting krijgt u in de jaarrekening 2019. Een verdere inhoudelijke toelichting zal – op een geschikt moment, passend binnen de algemene afspraken die u maakt over raadsbijeenkomsten – via een klankbordgroep gegeven worden.

In 2018 en in 2019 zijn er verschillende maatregelen genomen om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociaal domein. Ondanks deze maatregelen en mede door externe oorzaken blijft de problematiek weerbarstig. Dit heeft voor het sociaal domein in 2019 geresulteerd in het volgende resultaat:

Participatie	WMO	Jeugd	Overig	Totaal
-/- € 103.368,- ¹	-/- € 270.219,-	-/- € 21.600,-	€ 72.273,-	-/- € 322.913 ²

De genoemde bedragen (de plussen en minnen) zijn gerelateerd aan de doelstelling die in de begroting als kaderstellend is opgenomen van in totaal € 9,6 miljoen.

Onder de categorie 'Overig' vallen onder andere het welzijnsbeleid (paragraaf H 'subsidies'), de dorpshuizen, De Bolder, de kinderopvang, het Jeugd- en jongerenwerk en volksgezondheid. Op deze terreinen zijn er op diverse posten kleine overschotten, wat leidt tot een bedrag van € 72.273,-

De resultaten van Participatie, WMO en Jeugd zullen per beleidsterrein nader worden uitgewerkt.

¹ Dit is inclusief de toegezegde € 219.987,- vanuit de Vangnetgelden.

² Idem

Participatie

Analyse

Bij het opstellen van de begroting 2019 was de veronderstelling dat het aantal uitkeringsgerechtigden zou dalen. Met het oog op de bezuinigingstaakstelling is hierom een lager bedrag begroot. Echter in tegenstelling tot vele andere gemeenten om ons heen is het aantal uitkeringsgerechtigden in Waterland per saldo gestegen.

Aantal	2018	2019
Uitkeringsgerechtigden	161	162
Instroom	40	37
Uitstroom	42	36

Een nadere analyse hiervan zal plaatsvinden in het kader van de aanvraag van de vangnetgelden. Naar verwachting zal een voorstel hiervoor in het tweede kwartaal van dit jaar aan de raad ter bespreking en besluitvorming worden voorgelegd.

Uit een eerste snelle analyse blijkt dat bijna 30% (10 van de 37) van de instromers uitkeringsgerechtigden zijn die zich vanuit andere gemeenten in Waterland gevestigd hebben.

Een positieve ontwikkeling is dat de inkomsten uit parttimewerk sterk gestegen zijn.

Tevens dient te worden vermeld dat in 2019 een bedrag van € 219.987,- in het kader van de vangnetgelden aan Waterland is toegezegd. Dit bedrag is als stelpost op de balans opgenomen en zal als gebruikelijk aan de algemene reserve worden toegevoegd.

Maatregelen

Gezien de vele personele wisselen in de afgelopen twee jaar binnen team participatie en de nieuwe wetgeving die per 2021 zal worden ingevoerd zal dit jaar geïnvesteerd worden in het trainen van de consultants in met name het voeren van gesprekken en het zelf uitvoeren van bezwaar- en beroepsprocedures. Daarnaast zal tijdelijk extra capaciteit worden ingezet om alle cliënten die in het bestand zitten te spreken en daarvoor een perspectiefplan op te stellen. De investeringen die hiervoor gedaan moeten worden, worden gefinancierd uit de subsidie die verkregen is voor de pilot ontzorging. Daarnaast loopt op dit moment voor de tweede keer een intensief traject om statushouders te begeleiden naar een reguliere baan. De resultaten van het eerste actieplan Statushouders waren zeer goed.

De verwachtingen van het lopende traject zijn ook positief, met name omdat uit landelijke informatie blijkt dat de uitstroom van asielzoekers zich met name voordoet na 2 à 3 jaar, nadat de trajecten zijn gestart. In die fase komen we nu. Daarnaast is het de verwachting dat de uit de analyse over de in- en uitstroom extra te nemen acties zullen voortvloeien, met name de relatief hoge instroomcijfers van mensen uit andere gemeenten zullen wij daarbij in het bijzonder bezien.

Op dit moment wordt samen met Landsmeer bekeken of en op welke wijze de samenwerking op het gebied van participatie gecontinueerd kan worden. Hierbij wordt bekeken of de huidige werkwijze daarvoor de beste oplossing is of dat deze in een andere vorm moeten worden omgezet. Het kijken naar een bredere vorm van samenwerking met andere partners wordt ook in het onderzoek meegenomen.

WMO

Analyse

Uit cijfers blijkt dat de begeleiding en dan met name de huishoudelijke hulp enorm gestegen is. De invoering van een vast abonnementsstarief voor de eigen bijdrage die bovendien niet langer afhankelijk is van het inkomen of de draagkracht, door het Rijk is hier de oorzaak van. We zien in 2019 dan ook een significante stijging van het aantal aanvragen. De invoering van het abonnementsstarief kostte de gemeente € 100.487,- aan inkomsten. In 2018 ontving de gemeente € 216.467,- aan eigen bijdragen. Door de invoering van het abonnementsstarief was dit in 2019 nog maar € 115.980,-.

Daarnaast is door een Algemene Maatregel van Bestuur in 2019 bepaald dat met terugwerkende kracht de tarieven van 2019 met een inflatiecorrectie moesten worden aangepast. Per 1 januari 2020 zullen de tarieven nogmaals met 2,8% verhoogd worden. Hierdoor zijn en zullen we met stijgende kosten geconfronteerd worden.

Maatregelen

De consultants maken dagelijks de afweging tussen het toekennen van voorzieningen en de hiermee gepaard gaande kosten. In de gesprekken met cliënten wordt voortdurend gekeken naar wat de cliënt zelf nog kan of kan regelen en waar de gemeente in moet voorzien.

Naast deze verscherpte maar toch sociale toegang zijn er nog een aantal maatregelen ingezet met het doel de kosten te reduceren.

- Zo wordt vanaf 1 februari 2020 elke aanvraag voor huishoudelijke hulp voor een periode van in ieder geval zes maanden in profiel 1 geïndiceerd. Een cliënt krijgt op deze manier wel hulp, maar er is een sterkere prikkel om nog meer een beroep te doen op de eigen kracht. Cliënten die geïndiceerd worden in de profielen 3 t/m 6 vallen buiten deze regeling. In de profielen 3 t/m 6 is de zorgbehoefte veel complexer en bovendien gaat het hier om geringere aantal cliënten dan bij de huishoudelijke hulp. Door nieuwe aanvragen te indiceren in het goedkoopste profiel, proberen we aan de ene kant een beroep te doen op de eigen kracht van de cliënt en aan de andere kant een bezuiniging te realiseren.
- Besloten is om bij de vaststelling van de Legesverordening 2021 het voorstel te doen om leges te gaan heffen voor het aanvragen van een AOV pas. In veel gemeenten is dit reeds ingevoerd.
- De verordening WMO is inmiddels naar uw raad gestuurd. Met deze verordening hebben de consultants een duidelijker leidraad voor hun werkzaamheden.
- Eind 2019 is van toezichthouder WMO gewisseld. Met de keuze voor de GGD Amsterdam wordt een aanzienlijke besparing gerealiseerd.
- Verder is besloten om per 1 juli 2020 jaarlijkse te gaan her-indiceren. Het komende kwartaal zal bekeken worden op welke wijze het jaarlijks her-indiceren het beste ingevoerd kan worden. In navolging van het Cebeon onderzoek is de verwachting dat hier financieel voordeel te behalen is.

Naast bovenstaande reeds genomen besluiten, zullen de komende periode ook een aantal andere maatregelen worden onderzocht:

- Zo zullen in de komende periode alle WMO budgetten opnieuw kritisch bekeken worden en daar waar mogelijk bijgesteld worden.
- Uit onderzoek is gebleken dat Waterland veel stapeling van voorzieningen kent. Ook hier zal kritisch naar gekeken worden.
- Individuele begeleiding omzetten in een groepsaankpak of minder uren toekennen.

De besluiten hierover zullen uiterlijk in het derde kwartaal van dit jaar genomen worden.

Jeugd

Analyse

Geconstateerd kan worden dat de overschrijding van het budget voor jeugd relatief gering is.

De overschrijding zit met name in de toename van het aantal aanvragen. Hoewel het aantal kinderen in zorg licht stijgt, blijven de uitgaven redelijk in lijn met de begroting 2019. We zien een verschuiving van de duurdere hoog specialistische zorg (segment C) naar specialistische zorg (segment B). Bij het totaal aantal jeugdigen met specialistische hulp ligt de verhouding segment B/C in Waterland op 82%/18%. Vorig jaar was dit in Waterland 75%/25%. Regionaal (Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland) is deze verhouding 62%/38%. In deze trend zien we wel de vestiging dat het stelsel steeds meer volgens de bedoeling werkt en sturing ook binnen het huidige stelsel mogelijk is.

Ondanks dat het resultaat redelijk in de pas loopt met de begroting zullen meer maatregelen genomen worden.

Ook hier geldt dat de consultants voortdurend de afweging maken tussen financiën en welke zorg wordt aangeboden.

Uit de gegevens, gebaseerd op de Regionale Monitor Jeugd (RMJ), blijkt dat Waterland binnen de regio Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland, na Edam-Volendam en Landsmeer, op de laagste kosten per jeugdige zit.

Ook blijkt uit de cijfers dat in het eerste half jaar van 2019 in Waterland 6,8% van de jongeren in de jeugdhulp zit. Landelijk ligt dit cijfer op 10%.

Maatregelen

Binnen de regio Zaanstreek-Waterland wordt constant de ontwikkeling van de kosten gemonitord. Er vinden continue gesprekken plaats met de aanbieders met als doel om zo efficiënt en goedkoop mogelijk te werken waarbij de zorg op een zo'n hoog mogelijk peil blijft aangeboden. Binnen de regio Zaanstreek-Waterland is er vertrouwen dat het huidige stelsel verder doorontwikkeld kan worden. Derhalve is dan ook het besluit genomen om niet met de Amsterdamse koerswijziging mee te gaan. U bent hierover in december 2019 geïnformeerd. Geconstateerd kan worden dat binnen Jeugd de zaken redelijk op orde zijn. Dit biedt de kans om aanvullende maatregelen te nemen.

In het onderzoek van Cebeon werd aangegeven om de samenwerking met de huisartsen te verbeteren en zo het aantal verwijzingen van de huisartsen naar de specialistische jeugdhulp te verminderen. Inmiddels lopen de gesprekken met de huisartsen in Monnickendam goed en dit heeft als resultaat gehad dat er minder dure verwijzingen hebben plaatsgevonden. Op dit moment volgen vergelijkbare gesprekken met de huisartsen in de andere kernen. Ook hier worden vergelijkbare resultaten verwacht.

De verbeterde samenwerking met de huisartsen dient niet los gezien te worden van de ontwikkeling van het kernteam Jeugd. Er wordt thans gewerkt aan een plan om het kernteam Jeugd anders vorm te geven en deze meer aan te laten sluiten bij de vraag. Het inzetten van een praktijkondersteuner huisarts (POH-er) wordt daarbij nadrukkelijk betrokken. In het tweede kwartaal van 2020 moet hier meer duidelijkheid over zijn. We zijn hierover in gesprek met de zorgverzekeraars.

Beleidssterrein overstijgende maatregelen

Automatisering/ bedrijfsvoering

Eén van de aspecten die naar voren kwam bij de analyse van de tekorten was de ondersteunende ICT-structuur. Het Cebeon-onderzoek gaf de aanbeveling om één integraal systeem in te voeren. Afgelopen jaar is er een vooronderzoek uitgevoerd om in kaart te brengen hoe dit het beste aangepakt kan worden, hierbij is het pakket van Centric als uitgangspunt genomen. Dit jaar zal in het teken staan van de implementatie van dit systeem. Na implementatie van het systeem zal afscheid genomen worden van het systeem dat nu nog door Team Jeugd en deels door Team WMO gebruikt wordt.

Daarnaast is er inmiddels een eigen functioneel beheerder benoemd. Deze zal ingewerkt worden en dan zal de ondersteuning vanuit de leverancier geleidelijk worden afgebouwd. Vanaf 2021 zullen beide ontwikkelingen leiden tot een forse bezuiniging op de ICT kosten. Een voorzichtige schatting is dat deze besparing minimaal € 100.000,- zal zijn.

Opzetten dienstencentrum/ algemene voorziening

Op dit moment wordt in kaart gebracht op welke wijze een dienstencentrum of algemene voorzieningen kunnen worden opgezet. Het idee is dat er te weinig algemene voorzieningen zijn waardoor er minder aan preventie kan worden gedaan en daardoor meer geld gaat naar maatwerkvoorzieningen. Inmiddels is geïnventariseerd welke voorzieningen er allemaal in Waterland zijn. Het vervolg is om vraag en aanbod op elkaar aan te laten sluiten. Doel is om in te zetten op preventieve en laagdrempelige algemene voorzieningen om het gebruik van de gemeentelijke geïndiceerde maatwerkvoorzieningen uit te stellen of te verlagen. In het komende kwartaal zal dit nader uitgewerkt worden.

Inzetten Wet langdurige zorg

De Wlz richt zich specifiek op doelgroepen die blijvend zijn aangewezen op permanent toezicht en/of 24 uren zorg om ernstig nadeel te voorkomen. De Wlz kan zowel bij Jeugd als WMO worden ingezet. De komende periode zal met name ingezet worden op kennisverrijking van de eigen medewerkers met de Wlz. Daarnaast zal de komende maand een duidelijke richtlijn voor de consultants Jeugd en WMO opgesteld worden wanneer cliënten doorverwezen moeten worden naar de Wlz. Deze richtlijn zal ook ter beschikking worden gesteld aan de verwijzers. Per team zal hiervoor een aandachtsfunctionaris worden aangewezen.

Door (dure) WMO en Jeugdzorgverwijzingen te verschuiven naar de Wet Langdurige Zorg zal een positief financieel effect opleveren. Een indicatie van de hoogte van dit effect is op dit moment lastig te maken.

Coronavirus

Op het moment houdt het Coronavirus de wereld en daarmee ook Waterland in zijn greep. Voor de vooruitzichten over 2020 zal het virus ook een belangrijke rol spelen. Welke rol dat dit precies zal zijn, is op dit moment nog niet te overzien. Maar dat dit voor zowel Waterland als de instellingen (financiële) gevolgen zal hebben, lijkt onoverkomelijk. Om aan de gevolgen voor de zorgaanbieders enigszins tegemoet te komen, hebben de portefeuillehouders Zorg uit Zaanstreek-Waterland bijgevoegde brief gestuurd.

Samenvatting

Geconstateerd kan worden dat de doelstelling om in 2019 binnen het budget van € 9,6 miljoen te blijven niet gehaald is. Ondanks de vele maatregelen die al doorgevoerd zijn en effect hebben gesorteerd, is het budget een kleine 6% overschreden. Rekening houdend met de vangnetuitkering is dit 3,3%. Desondanks zijn wij van mening dat het taakstellende budget in 2020 van € 9,6 miljoen ambitieus is, maar realiseerbaar.

Bij Jeugd lopen we redelijk in de pas met de begroting en bereiden we aanvullende maatregelen voor. Bij WMO hebben we weliswaar te maken gekregen met een aantal landelijke ontwikkelingen, zoals de invoering van een vast abonnementstarief en bij de eigen bijdragen geen rekening meer te houden met het inkomen en/of de draagkracht, maar daar zijn en worden aanvullende maatregelen genomen.

Bij Participatie volgt nog een nadere inhoudelijke analyse over de in- en uitstroomcijfers. En ook daar is het de verwachting dat aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden. Ook mogen positieve resultaten van het Plan van Aanpak statushouders verwacht worden.

Mocht echter gedurende dit jaar (2020) uit de monitoring van de cijfers blijken dat, ondanks de in deze brief gemelde maatregelen, het kaderstellende budget van 9,6 miljoen euro niet gehaald zou worden, dan overwegen wij verdergaande maatregelen. Wij denken hierbij aan een korting van 10% op de welzijnssubsidies en het schrappen van de stimuleringsregeling. Dit levert een besparing van 130.000 euro op. Uiteraard zullen wij dit voornemen vooraf op politiek draagvlak toetsen in de klankbordgroep.

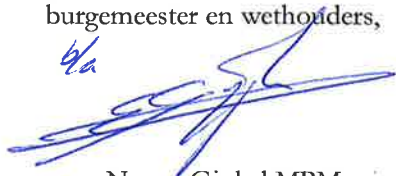
Verder is met uw raad een taakstellend budget van € 9,4 miljoen voor 2021 en € 9,2 miljoen voor 2022 afgesproken. Met betrekking tot de voorgenomen maatregelen 'automatisering/bedrijfsvoering' is voor 2021 hier deels al op geanticipeerd.

Wat de gevolgen van de Coronacrisis voor het sociaal domein zullen zijn, is momenteel nog onduidelijk. Maar dat er consequenties zullen zijn, is onoverkomelijk.

Een groot aandeel van de tekorten is toe te rekenen aan externe c.q. landelijke ontwikkelingen.

In dit licht gezien zou ook nog de discussie gevoerd kunnen worden of het legitiem is om eventuele extra gelden die voor het sociaal domein via het gemeentefonds beschikbaar komen, één op één toe te kennen aan de budgetten van het sociaal domein. Deze systematiek wordt op dit moment nog niet toegepast. Echter los van deze discussie zijn er zoals aangegeven nog tal van maatregelen die nader onderzocht gaan worden, waarbij het uitgangspunt blijft; reductie van de kosten daar waar mogelijk is en dat het beleid sociaal blijft.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

mr. N. van Ginkel MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. K.S. Heldoorn
burgemeester

Bijlage: brief portefeuillehouders Jeugd/WMO aan instellingen.